

Politik Bilim

“Bilgi Toplumu Sınıfı”yla ilgili bir dipnot...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

**Orhan Bursalı'nın kitabı üzerine yazdıklarımı geçen hafta noktalamıştım.
Ama galiba, koymam gereken bir dipnot var...**

Orhan Bursalı'nın ‘**Bilgi Toplumu Sınıfı, Dünya ve İktidar Sorunu**’ adlı kitabı üzerine yazdıklarımı okuyanlar, eğer kitabı okumamışlarsa, ele aldığı konunun Türkiye için ne ölçüde geçerli olduğunu kestirmekte belki zorlanmışlardır. Gelişmiş, ileri sanayi ülkelerinde tarih sahnesine çıkmış olan sanayi toplumu sonrasının bilgi toplumunu ve dayandığı bilgi ekonomisini, henüz sanayileşme eşiğini geçmemiş Türkiye gibi bir ülkede bulmak tabii ki mümkün olmayacaktır. Türkiye bir yana, söz konusu ileri sanayi ülkelerinde bile, bilgi ekonomisine, bilgi toplumuna geçiş süreci henüz tamamlanmamıştır.

O hâlde, Bursalı'nın yazdıkları bizim için ne ifade etmektedir? Kitabında bu sorunun yanıtı var. ‘Sonsöz’ünde şöyle diyor: “*Bu metinde Türkiye ya yoktur ya da az vardır. ...Afrika'nın, Asya'nın, İslam ülkelerinin, Balkanlar'ın, Kafkaslar'ın, Rusya'nın, belki de sayıları milyarı aşan 'sanayi çağı' çalışanları, emekçileri de yoktur. ABD'nin üçte bir insanı, hani sürekli olarak eleğin altında kalan emekçileri de yoktur. Günlük geliri ...2 doların altındaki 2 milyarı aşan insanların yazgısı da yoktur burada. 2005 Dünya Bankası raporlarına göre, Türkiye'de günlük geliri ...2 doların altında olan, nüfusun %24,7'si, ...yani 17 milyon insan da yoktur.*”

Ama, Bursalı'nın amacı dünyadaki ‘**ana yönelimi**’ ortaya koymaktır: “*Ana yönelim çoğu zaman ...zengin ülkelerde ortaya çıkar ve oradan dalga dalga dünyaya yayılır. En azından bugüne kadar büyük ölçüde böyle olmuştur. Ana yönelim, şüphesiz ki ekonomide ana değeri yaratan güçlerin gelişimidir...*” (s. 136) Evet, ana yönelim değer yaratma konusunda bilginin ve o bilgiyi üretenlerin belirleyici olduğu bir ekonomi ve toplumsal yapıya doğru evrilmedir. Burada neyin kastedildiğini, Türkiye'nin katılmayı çok istediği Avrupa Birliği'nden bir örnekle açayım:

Avrupa Konseyi, 23-24 Mart 2000'de, Lizbon'da yaptığı İlkbahar Toplantısı'nda, “*2010 yılına kadar, Avrupa'yı, ekonomik büyümesini, istihdamı ve toplumsal birliğini sürdürmeye muktedir, dünyanın en dinamik ve rekabet gücü en yüksek, **bilgiye dayalı ekonomisi** hâline getirme ve buna yönelik bir **strateji** izleme” kararını almıştır. ‘**Lizbon stratejisi**’ olarak anılan “*bu stratejinin uygulanmasında, **bilgi** üretiminin ana kaynağı olan ve **bilgi** kullanımına yolu açan **araştırma faaliyetlerine** her şeyin üzerinde bir değer biçilmiştir.*”*

Avrupa Toplulukları Komisyonu'nun Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e sunduğu 06 Nisan 2005 tarihli bildirimde açıklandığı gibi, “*Lizbon stratejisi, aslında, bir yandan, ekonomik büyüme, rekabet gücü ve istihdam arasındaki denkleme; diğer yandan da toplumsal gelişme ve çevrenin sürdürülebilirliğini sağlamaya yarayacak bir AB programıdır... Lizbon stratejisinin bütün unsurlarının temelinde bilgi vardır. Bugünün ekonomisi ve yurttaşların refâhı bilgideki ilerlemeye ve bilginin yeni ürünler, üretim yöntemleri ve hizmetlere dönüştürülmesine bağlıdır. Bu, özellikle, doğal kaynaklara dayalı olarak rekabet edemeyen ve ucuz işgücüne dayalı olarak ya da çevreyi kirletme pahasına rekabet etmeyi düşünmeyen Avrupa için tek çözümdür. Avrupa, üretkenliği yükselterek, ürün ve hizmetlerde katma değeri artırarak ekonominin gereklerine ve refâhı artırma gereksinimlerine yanıt vermelidir...*”

AB üyesi ülkelerin hepsi 2010 hedefini tutturabilecek mi? Hayır; ama tutturamayanlar da dünyadaki ana yönelimin farkındadırlar ve hiç olmazsa o yönde çaba gösteriyorlar... Bizse,

Osmanlı İmparatorluğu döneminde tanığı olduğumuz İngiliz Sanayi Devrimi'ni ne ölçüde kavrayabilmişsek, bugün tanığı olduğumuz, bilgiyi üretebilmenin belirleyici olduğu ekonomik ve toplumsal dönüşümü de o ölçüde kavrayabiliyoruz.

Dışışleri Bakanı “*son yedi yıldır Cumhuriyet restore ediliyor*” demiş. Aman efendim, ‘*restorasyona*’ ne gerek vardı; biz zâten bilgi üretiminde bu minvâl üzere giderek aslımıza rücû edecektik...

CBT. 16 Ekim 2009